

Vesienhoidon toimenpiteiden toteutus Etelä-Savossa vuonna 2019

Hoitokalastussaaalis viime vuonna yli 125 tonnia

Vesienhoito tähtää pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttamiseen ja turvaamiseen

Vesienhoidon tavoitteena on pinta- ja pohjavesien vähintään hyvä tila. Vesienhoitotyöhön kuuluu vesien nykytilan selvittäminen, tarvittavien toimenpiteiden suunnittelu sekä vesien tilan parantaminen tai ylläpitäminen. Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä säätelee vesienhoidon toteuttamista Suomessa. Vesienhoidon suunnittelussa laaditaan yhteistyössä vesienhoitosuunnitelmat ja näitä yksityiskohtaisemmat toimenpideohjelmat. Työ etenee kuuden vuoden jaksoissa. Tällä hetkellä toteutetaan toisen vesienhoitokauden (2016–2021) suunnitelmia.

Kolmannen vesienhoitokauden (2022–2027) suunnittelu on meneillään. Parhaillaan suunnitellaan kolmannen kauden vesienhoidon toimenpiteitä. Suunnitteluasiakirjoista kuullaan kansalaisia loppuvuonna 2020. Tarkempaa tietoa vesienhoidon suunnittelusta ja toteutuksesta löydät osoitteesta www.ymparisto.fi/vaikutavesiin.

Toimenpiteitä keskitetään vesiensuojelun painopistealueille

Toimenpiteet painottuvat kuormitettuihin pintavesiin sekä riskinalaisille tai huonossa kemiallisessa tilassa oleville pohjavesialueille. Vesienhoidon toimenpideohjelmassa esitettyjä toimenpiteitä toteutetaan Etelä-Savossa erityisesti seuraavilla alueilla: Mikkelin seutu, Savonlinnan seutu, Kyyveden ja Pieksämäen seutu sekä

Joroisten-Rantasalmen-Juvan seutu. Seuraavassa on kuvattu vesienhoidon toteutuksen tilanne erityisesti näillä alueilla vuonna 2019.

Mikkelin seutu

Mikkelin alapuolinen Saimaa on ekologiselta tilaltaan tyydyttävä. Keskeisimpänä vesiensuojelutoimenpiteenä voidaan pitää Mikkelin kaupungin uutta jätevedenpuhdistamoa. Laitoksen valmistuessa puhdistettujen jätevesien aiheuttama kuormitus vesialueella tulee vähenemään merkittävästi ja se luo hyvän pohjan muulle vesiensuojelutyölle alueella. Jätevedenpuhdistamo on rakenteilla ja se on tarkoitus saada käyttöön vuonna 2021.

Mikkelin alapuolisella Saimaalla on tehty hoitokalastusta yhteensä viitenä peräkkäisenä vuotena. Kohdealueina ovat olleet erityisesti Annilanselkä, Kyyhkylänselkä ja Visulahti. Vuonna 2019 hoitopyynti toteutettiin aiempaan tapaan keväisenä rysäpyyntinä. Hankkeen tavoitteet täyttyivät saalismäärän ollessa noin 38 tonnia. Särjen ja lahnan osuus kokonaissaaliista oli 82 %. Hoitokalastuksen vaikutukset alkavat näkyä Mikkelin alapuolisella Saimaalla. Keskikokoista ahventa on saatu saaliiksi eri puolilla vesialuetta, kun aiemmin se puuttui kalastosta lähes kokonaan. Samoin erikokoista muikkua on havaittu Annilan- ja Kyyhkylänselällä, mikä voi kertoa kalarakenteen korjaantumisesta. Saalisrakenteen perusteella poistokalastukselle on tarvetta lähivuosinakin.

Launialanselällä on myös niitetty vesikasvillisuutta kolmena peräkkäisenä kesänä. Niitto on tuottanut tuosta, koska viime vuonna kasvusto oli harvaa ja sitä oli aiempia vuosia vähemmän. Niittojätettä kerääntyi viime vuonna lähes viisi tonnia. Niitoilla saatiin parannettua muun muassa maisema-arvoja sekä virkistykäyttöä. Mikkelin alapuolisen Saimaan vesistökuunnostuksessa päätoimijoina ovat Mikkelin-Luonterin kalatalousalue ja Etelä-Savon Kalatalouskeskus ry.

Mikkelin kaupunkialueella Urpolanjokeen sekä Emolan-Rokkalanjokeen halutaan luontaisesti lisääntyvä taimenkanta. Tavoitteen toteuttamiseksi on käynnistetty kalataloudellinen kunnostussuunnittelu. Vaelluseteiden poistamisen lisäksi alueen virtavesiä kunnostetaan jatkossa kalakantojen lisääntymis- ja poikasalu-eiksi. Hanke on Mikkelin kaupungin, Mikkelin-Luonteri-kalatalousalueen, ELY-keskuksen vesi- ja kalatalousviranomaisen sekä Saimaan lohikalajien ystävät ry:n yhteistyöhanke vuosille 2019–24. Hankkeen suunnitelmat valmistuvat 2020 ja käytännön työ alkaa aikaisintaan 2022.

Puulan alueella on käynnistynyt [Puulaan laskevien virtavesien kalataloudellinen kunnostaminen](#). Kunnostuksissa ennallistetaan jokien uomia ja lisätään uhanalaisen järvitaimenen lisääntymis- ja pienpoikasalu-eiden määrää. Kunnostettavat joet ovat Vuojakoski, Kokkonienkoski, Tiiholankoski, Äkrynkoski, Kolhonkoski, Tamaranjoki ja Korpikoski. Kangasniemen Vuojakosken kalatien rakentamisella mahdollistetaan kalan kulku Vuojakosken yläpuolisiin järviin. Haastavien sääolosuhteiden takia on tänä talvena tehty lähinnä valmisteleviä töitä ja varsinaisen kunnostustyön aloittaminen on siirretty syksyyn 2020. Kunnostustyöt toteuttaa Etelä-Savon ELY-keskus.

Hanhikankaan, Pursialan ja Porrassalmen pohjavesialueille on laadittu aiemmin yhdistetty rakennemalli ja pohjaveden virtausmalli GTK:n toimesta. Mallinnustulokset löytyvät [internetistä](#). Pursialaan ja Hanhikankaalle on laadittu uusi virtausmalli ja haitta-aineiden leviämismalli POAKORI-hankkeessa¹.

Entisen kyllästäjän alueella pohjaveden puhdistuspumppaus (Tokmannin rakennuksen alta) jatkuu edelleen ja puhdistamisen jatkotoimia pohditaan.

Vapo Oy:n entisen Pursialan sahan maaperää ja pohjavettä on kunnostettu koetoimintana. Kohteessa tehdään puhdistuspumppausta ja on testattu biologista In-Situ-kunnostusmenetelmää riittävän tehokkaan kunnostusmenetelmän löytämiseksi. ELY-keskus on edellyttänyt VAPO Oy:tä hakemaan toimenpiteelle ympäristölupaa Itä-Suomen aluehallintovirastosta.

Lisäksi ELY-keskus on priorisoinut valtakunnalliseen pilaantuneiden alueiden kunnostusohjelmaan tulevat pohjaveden suojelun kannalta kiireellisimmät kunnostuskohteet. Hankkeessa on tutkittu isännättömäksi todettuja kohteita.

Suomenniemen Koiralahden pohjavesialueelta on vuonna 2016 poistettu pilaantuneita maita valtion jätehuoltotyönä. Koiralahden alueella käynnistetään vanhan jätetäyttöalueen kunnostus jätehuoltotyönä vuonna 2020.

Mäntyharjun Majalammen ja Luuminniemen pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat ovat valmistuneet.

Savonlinnan seutu – Puruvesi

Puruvedellä käynnissä oleva EU:n Freshabit Life –hanke (2016–2022) on yksi kahdeksasta aluehankkeesta NATURA 2000 -verkostoon kuuluvilla merkittäville vesistöillä ympäri Suomea. Suomen suurinta Life -hanketta koordinoi Metsähallitus ja Puruveden aluehanketta koordinoi Etelä-Savon ELY-keskus.

Puruveden aluehankkeessa on mukana 7 hankekumppania, Savonlinnan ja Kiteen kaupungit sekä 9 koko hankkeeseen osallistuvaa yhteistyötahoa. Puruvedellä painopiste on viidellä kohdealueella konkreettisissa vesienhoitotöissä valuma-alueilla sekä toimenpidealueiden lähivesistöissä. Lisää tietoa löytyy hankkeen kotisivuilta: <http://www.metsa.fi/freshabit> ja <http://www.propuruvesi.fi/FRESHABIT/>

ESAELYn vastaa hankkeen hallinnoinnista, vesialueen vesienhoitotöistä (hoitokalastus ja niitot), kohdealue 1:n monitavoitekosteikon toteutuksesta, näytteenoton järjestämisestä sekä kunnostustoimenpiteiden vaikutusten arvioinnista. Valuma-aluekunnostuksista vastaavat erityisesti Metsäkeskus sekä Pohjois-Karjalan ELY-keskus.

Hankkeessa on tähän mennessä kalastettu n. 53 tn vähempiarvoista kalaa (pääasiassa särkeä, salakkaa ja lahnaa) syksyllä nuottaamalla ja keväällä rysäpyynnillä. Koekalastukset ja hoitokalastus jatkuu vastaavasti vuosina 2020–2021 painottuen Savonlahden-Kuonanjärven alueelle. Saalis toimitetaan pääosin Itä-Suomen minkkitarhoille rehuksi sekä kompostointiin. Osa saaliista voidaan hyödyntää ruokatuotantoon.

Kerimäen taajaman lähivesialueella sekä Hummonselän pohjoisosassa on toteutettu vesikasvillisuuden poistoa Natura –luontoarvot huomioiden niittämällä yhteensä n. 55 ha:n määrälta vuosina 2016–2019. Niitot toteutetaan samoilla alueilla kolmen vuoden ajan ja niitot jatkuvat myös vuosina 2020–2021 Ketolan-Suokonlahden alueella. Niittojäte voidaan hyödyntää yrityskäytössä kompostoituihin viherrakentamisen ja maanparannuksen tarpeisiin.

Vuoden 2017–2019 aikana rakennetun Kerimäen Jouhenjoen-Kirkkorannan monitavoitekosteikon ja pohjajapadon rakennustyöt on saatu pääosin toteutettua Kirkkorannan ruoppaustöiden yhteydessä, mutta jälkihoitotyöt jatkuvat vuonna 2020. Tavoitteena on pidättää osa joen veden mukanaan kuljettamaa kiintoainesta ja ravinteita ja siten vähentää Puruveteen kohdistuvaa kuormitusta. Tavoitteena on lisätä myös alueen maiseman ja eliöyhteisön monimuotoisuutta tarjoamalla kosteikkokasveille ja –eläimille uutta elinympäristöä.

Pohjaveden purkautumista ja purkautuvan pohjaveden vaikutuksia Puruveden lahtialueiden vedenlaatuun ja vesitaseeseen tutkittiin vuosina 2017–2019 hydrologisilla mittauksilla, mallinuksella sekä isotooppitutkimuksilla. Pohjaveden merkitystä Puruveden rehevöitymis- ja nuhrautumiskehityksessä sekä vaikutuksia eliöyhteisöihin selvitetään yhdessä muiden hankkeeseen osallistuvien tutkimuslaitosten kanssa.

Puruveden itäosassa Hummonselän alueella on tekeillä laaja eliöyhteisöjen ja elinympäristöjen kartoitukseen liittyvä tutkimuskokonaisuus. Suomen ympäristökeskus (SYKE), Luonnonvarakeskus (LUKE), Suomen Metsäkeskus ja Jyväskylän yliopisto kehittävä VEMALA-mallia (vedenlaatu- ja kuormitusmalli) Puruvedellä mm. metsätalouden ja kuormituksen ennustettavuuden osalta. SYKE on mukana myös uusissa seurannoissa, kuten satelliittipohjaisessa kaukokartoituksessa ja mallinuksessa vuosina 2016-2020. ProPuruvesi-yhdistys (<http://www.propuruvesi.fi/>) tekee alueella tiedotus- ja ympäristökasvatustyötä.

Puruveden laskevalla Ruokojärvellä on tehty vesistön tilan taustaselvitys. ProRuokojärvi Ry on toteuttanut alueella vesienhoitohankkeena mm. vesikasvillisuuden niittoa sekä virtausolojen parantamista purkamalla pengertien. Hankkeen toisessa vaiheessa on tarkoitus rakentaa eroosiosuojauksia järven pohjois- ja itäosaan rajoittuvalle osavalmu-alueelle ja jatkaa niittoa.

Suurjärvelle ja Ylä-Mutajärvelle on laadittu vesienhoidon kunnostussuunnitelmat Suurjärven osakaskunnan toimesta. Suunnitelmaan kuuluu ensivaiheessa umpeenkasvun estäminen ja avoimen vesipinta-alan lisääminen lahtialueilla niittämällä sekä pienimuotisella ruoppaamisella vuosina 2020-2022.

Savonlinnan kaupungin entisen kaatopaikan alapuolista Hirvasjärveä hapetetaan kahdella hapettimella sinileväesiintymien ja kalakuolemien ehkäisemiseksi. Savonlinnan kaupunki on teettänyt limnologiset selvitykset ja suunnitelman Hirvasjärven toisen vaiheen kunnostustoimista, johon kuuluu mm. hoitokalastusta.

Savonlinnan kaupunkialueella sijaitsevan Pienen-Mertajärven kunnostussuunnitelma on tehty yhdessä Savonlinnan kaupungin, ELYn sekä toteutuksesta vastaavan konsultin kanssa. Pienestä-Mertajärvestä tehdään ns. kaupunkikosteikko, jonka on tarkoitus pidättää erityisesti alueen hulevesien kautta tulevia ravinteita. Pengerrykset, reunaluiskat ja maisemointi toteutetaan vuosien 2020-2021 aikana.

Pieksämäen-Kyyveden alue

Pieksänjärven ekologinen tila on hyvä, mutta tilan ylläpitäminen vaatii vesienhoitotoimia. Pieksänjärveä hoitokalastetaan erillisen [hoitokalastussuunnitelman](#) mukaan. Vuonna 2019 järvellä ei tehty hoitokalastusta, mutta tänä keväänä hoitopyynti pyritään kohdistamaan kuteviin lahnoihin.

Vehka- ja Uuhilammet ovat merkittävä vesi- ja kosteikkolintujen pesimä- ja levähdysalue sekä virkistysalue aivan kaupungin tuntumassa, mutta ne ovat myös suurin typpikuormituksen ja toiseksi suurin fosforikuormituksen lähde Pieksänjärven valuma-alueella. ELY-keskuksen ja Pieksämäen kaupungin yhteistyösopimuksella kilpailutettu konsultti täydensi viime kesänä lampien luontoselvitykset sudenkorento- ja kasvillisuusselvityksillä, teki Natura-arvioinnin tarveharkinnan sekä kunnostusvaihtoehtojen arvioinnin ([raportti](#)). Lampia kunnostetaan tulevina vuosina menetelmillä, jotka eivät heikennä Natura-alueen arvoja, mutta jotka vähentävät Pieksänjärven päätyvää kuormitusta.

Kyyveden ja Pieksänjärven vesistöalueet yhdistänyt kalatalousalue järjestäytyi kalastuslain mukaisesti vuoden 2019 alussa, ja uudelle Kyyveden-Pieksämäen kalatalousalueelle käynnistettiin kalataloudellisen käyttö- ja hoitosuunnitelman ja vesienhoidon yleissuunnitelman laatiminen. Konsultti kokoaa vesienhoidon yleissuunnitelmaan alueella tehdyt selvitykset ja laatii sidosryhmäyhteistyöllä toimintasuunnitelman vesienhoidon seuraaviksi askeliksi. Kalataloudellinen käyttö- ja hoitosuunnitelma on erillinen asiakirja, joka laaditaan kalastuslain mukaan ja käy läpi lain mukaisen käsittelyn.

Kyyveden osakaskunta on tehnyt hoitokalastuksia Kyyveden matalilla lahtialueilla jo useiden vuosien ajan. Hoitokalastusta ei toteutettu vuonna 2019 oikukkaiden sääolojen takia, mutta osakaskunta aikoo jatkaa pohjoisten lahtialueiden hoitokalastusta tulevana keväänä.

Huosiuskankaan pohjavesialueelta vedenottamon vierestä on vuonna 2016 poistettu ampumaradan lyyjypitoiset maat valtion jätehuoltotyönä eri yhteistyötahojen kanssa. Huosiuskankaalla on seurattu kunnostuksen mahdollisia vaikutuksia pohjaveteen. Kunnostuksella ei ole havaittu olevan kielteisiä vaikutuksia pohjaveden laadussa.

Joroinen-Rantasalmi-Juva

Joroisten ja Rantasalmen alueilla vesienhoidon painopistealueina ovat Joroisten Joroisselkä siihen laskevine vesineen ja Rantasalmen kuntakeskuksen lähivesistä erityisesti Pieni ja Suuri Raudanvesi. Joroisselälle on laadittu [kuormitusselvitys](#), jonka pohjalta on suunniteltu ja toteutettu jatkotoimia sekä valuma-alueiden kuormituksen vähentämiseksi ja myös vesialueille. ProJoroisselkä -yhdistyksen toimesta on Joroisselällä tehty kattavaa näkösyvyyden seurantaa vuodesta 2012 alkaen. Joroisten seudun vesienhoidosta vuosilta 2012–2017 on koottu [raportti](#).

Maatalouden vesiensuojelun edistäminen on seudulla keskeistä. Alueelle on tehty kolme kosteikkojen yleissuunnitelmaa, joitakin tarkempia kosteikkosuunnitelmia sekä luonnon monimuotoisuuden (Lumo) yleissuunnitelmia, jotka sisältävät myös kosteikkojen ja suojavyöhykkeiden yleissuunnittelua. Yksi kosteikkohanke on valmistunut ja yksi on tekeillä. Kokonaisuutena kosteikkohankkeita on virinnyt rajallisesti.

Valvatuksen vesienhoitoa edistetään yhdessä Eläköön Valvatus -yhdistyksen ja ranta-asukkaiden kanssa. Valvatukselle on v. 2018 laadittu vesienhoitosuunnitelma. Hoitokalastusta on tehty järvellä vuosina 2018–2019: ensimmäisenä vuonna saalis oli 18 tonnia ja toisena hieman vajaa 10 tonnia.

Joroisselällä hoitokalastusta on tehty säännöllisesti vuodesta 2014 alkaen. Kolme vuotta kestäneen tehokalastusvaiheen jälkeen on siirrytty ylläpitävään vaiheeseen, jossa hoitokalastus tehdään joka toinen vuosi. Viime vuonna oli väli vuosi, ja hoitokalastus jatkuu jälleen tänä vuonna. Hoitokalastushankkeesta vastaa Virtasalmi-Joroinen -kalatalousalue.

Liunan kalatien rakentamismahdollisuudet ja hyödyt on selvitetty. Joroisvirran reitille suunnitellaan laajempaa hankekokonaisuutta virtavesien kunnostamiseksi. Enojoen ja Suihkolanjoen kunnostussuunnitelmat ovat valmistuneet. Kohteille on lisäksi suunniteltu talkootöinä tehtäviä kunnostustoimia. Suihkolanjoen osalta näitä ei ole toistaiseksi toteutettu, mutta Enojoessa on tehty kesällä 2019 kahteen otteeseen talkootöinä kunnostusta mm. kutusorakoita ja töitä jatketaan v. 2020.

Joroisiin on saatu yleisen retkeilyreitistön kehittämiseen Leader- rahoitusta. Hankkeen tavoitteena on suunnitella retkeilyreittejä, rakentaa kevyttä infraa ja tehdä mm. nettisivut. Hankkeen toimijana on Visit Joroinen ry.

Rantasalmella toteutettiin 2015–2018 hoitokalastushanke Pienellä ja Suurella Raudanvedellä. Vuonna 2019 hoitokalastus keskitettiin Pienelle Raudanvedelle, josta nuotattiin 25 tonnia ja pyydettiin talkootyönä rysillä reilu 2 tonnia särkikaloja. Alueelle on tehty neljä kosteikkosuunnitelmaa, joista yksi on toteutunut Pienen Raudanveden lähivaluma-alueelle. Muita kosteikkosuunnitelmia on pyritty edistämään paikallisin voimin. Vuonna 2018 ja 2019 on toteutettu myös pienimuotoinen niitto Pienen ja Suuren Raudanveden välisessä Hiekkasalmessa, joka toistetaan kolmannen kerran tänä vuonna.

Symäjärven pohjoispään kolmivuotinen niittohanke on saatettu loppuun v. 2019.

Valtakunnallisen vesiensuojelun tehostamisohjelman avustusta on saatu vesistöjen kunnostukseen ja kalakantojen ylläpitävään hoitoon sekä Virtasalmi-Joroinen- että Haukiveden kalatalousalueelle. Virtasalmen-Joroisten kalatalousalue on järjestänyt hoitokalastusta Pyhityllä ja Haapaselällä, innostanut talkoolaisia hoitokalastamaan katiskoilla Joroisselällä ja Kaitaisten järvillä sekä tehnyt virkistyskäyttöä edistäviä toimia alueellaan. Myös Syvänsin Lahnankuttavalla tehtiin hoitonuottaus Syvänsin kalastushoitokunnan järjestämänä. Haukiveden kalatalousalue jatkoi hoitokalastusta Haukiveden Leislahdella ja laatii keväällä tulevalle vuodelle toimintasuunnitelman osakaskuntien toiveita kuunnellen.

Juvan kunta käynnisti viime vuonna ELY-keskuksen avustuksella selvityshankkeen Jukajärven säännöstelypadon korvaamiseksi pohjapadolla sekä Jukajärven ja taajaman tuntumassa olevan Kuhalammen nykytilan selvityksen sekä kunnostuksen yleissuunnitelman laatimisen.

Rantasalmen Ruutanaharjun pohjavesialueella vedenottamon pohjaveden nitraattipitoisuus on viime vuosina vaihdellut huomattavasti peltoviljelyn erityissopimuksista huolimatta. Osana vesilaitosten raakaveden laadun varmistamista Rantasalmen kunta on ollut mukana EU-rahoitteisessa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun UUMO-hankkeessa. Hankkeessa selvitetään mm. uusien tekniikoiden käyttöä pohjaveden laadun jatkuvatoimisessa mittauksessa.

Muut alueet

Savonrannan Vuokalanreitit kunnostukseen on saatu toteutuslupa, hanke toteutuu syksyllä 2020. Hankkeessa lakkautetaan pienvesivoimala ja ennallistetaan reitti vaellus- ja lisääntymisalueeksi.

Sulkavan Lohikoskella on suunnittelu käynnissä kalatieratkaisun löytämiseksi ja kustannusten selvittämiseksi. Suunnitelma valmistuu 2020. Hankkeen toteuttamisen päättää Lohikosken mylly-yhtiö.

Puumalan Lieviskääkosken kalataloudellinen kunnostussuunnittelu on käynnissä, suunnitelma ja lupahakemus valmistuu 2020.

Heinävedellä Polvijärven ja Suurisärkän pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat ovat valmistuneet.

Kalatalousalueille vesienhoitosuunnitelmat

Etelä-Savon kalatalousalueille laaditaan parhaillaan vesienhoitosuunnitelmia laajassa yhteistyössä. Kyyveden-Pieksämäen kalatalousalueen yleissuunnitelma valmistuu lähiaikoina. Haukiveden ja Virtasalmen-Joroisten kalatalousalueilla suunnittelu on käynnistynyt ja kahdeksan kalatalousalueen osalta suunnittelu alkaa alkuvuoden 2020 aikana. Suunnitelmien avulla aktivoidaan kunnostus- ja hoitotöiden käynnistymistä ja vesien hyvän tilan turvaamista.

Suunnittelutyötä vetää Etelä-Savon ELY-keskus. Mukana on edustajia muun muassa kalatalousalueilta ja kunnista sekä vesistöjen ja valuma-alueen omistajia ja toimijoita. Suunnitelmien avulla aktivoidaan kunnostus- ja hoitotöiden käynnistymistä ja vesien hyvän tilan turvaamista. Suunnitelmat laaditaan vuoden 2021 kevääseen mennessä. Ne täydentävät ja tarkentavat maakunnan kattavaa vesienhoidon toimenpideohjelmaa vuosille 2022–2027.

Osakaskuntien yhdistäminen edennyt hyvin

Etelä-Savossa vesistökuunnostuksissa ja valuma-alueella tehtävissäkin toimenpiteissä vesialueen omistajilla eli osakaskunnilla ja kalatalousalueilla on merkittävä rooli. Osakaskuntien yhdistäminen suuremmiksi yksiköiksi helpottaa kalastusasioiden hoitoa ja vesiensuojelutyötä. Eri sidosryhmien yhteistyössä toteutettava "[Vetovoimaa maaseudulle yhteistoiminnalla ja verkostoitumalla 2017–2020](#)" -hanke on loppusuoralla. Hankkeessa on syntynyt sisävesien suurimpia osakaskuntia muun muassa Puulalle, Kyyvedelle sekä Haukiveden pohjoisosiin. Hankkeen tarjoama työpanos on otettu ilolla vastaan vesialueen omistajien keskuudessa. Uuden osakaskuntien yhdistymiseen, matkailun ja elinkeinotoiminnan edistämiseen sekä vesienhoidon tehostamiseen tähtäävän hankkeen valmistelu on käynnistynyt.

Maakunnassa on myös useita vesiensuojelun edistämistarkoitukseseen perustettuja yhdistyksiä. Ne ovat paikallisella tasolla keskeisiä tahoja vesiensuojelutoimien suunnittelussa, toteuttamisessa ja rahoituksessa.

Etelä-Savossa esimerkiksi teollisuuden, jätevedenpuhdistamojen, turvetuotannon ja kalankasvatuksen toimintaa säädellään ympäristöluvilla ja niiden valvonnalla. Vesienhoitoasioita huomioidaan myös jo kaavoitusvaiheessa. Osa vesienhoidon toteutumisesta tapahtuu siten normaalissa viranomaistyössä mm. valtion ja kuntien ympäristöviranomaisten toimesta.

Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmä ja hankkeet tähtäävät hajakuormituksen hallintaan

Maatalouden vesiensuojelun edistämässä keskeisellä sijalla on maatalouden ympäristökorvausjärjestelmä ja siinä tilatasolla ja lohkotasolla toteutettavat toimenpiteet sekä ympäristösopimukset. Kosteikkojen perustamisella edistetään niin ikään maatalouden vesiensuojelua. Ympäristökorvauksen tilatason toimenpiteitä toteutetaan Etelä-Savossa n. 86 % käytössä olevasta maatalousmaasta kun valtakunnallinen sitoumustavoite on ollut 83 %.

Peltolohkokohtaisista toimenpiteistä maatalouden vesiensuojelun tasoon voidaan vaikuttaa ympäristönhoitohoitonurmilla, joita ovat suojavyöhykkeet, monivuotiset ympäristönurmet ja luonnonhoitopeltonurmet. Vuonna 2019 suojavyöhykeala Etelä-Savossa oli 934 hehtaaria ja talviaikainen kasvipeitteisyysala oli viime talvena n. 36240 hehtaaria eli 59 % peltoalasta. Myös ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättämistä ja lietelannan sijoittamista koskevin lohkokohtaisiin toimenpitein edistetään vesiensuojelun toteutumista. Viimeksi mainittua toimenpidettä toteutettiin 6 577 hehtaarin alalla ja ravinteiden kierrättämistä 226 hehtaarin alalla.

Kosteikkojen hoitoa koskevia ympäristösopimuksia on voimassa vuonna 2019 27 kpl ja ne käsittävät yhteensä 93 hehtaaria. Kosteikkojen perustamista koskevia myönteisiä rahoituspäätöksiä voitiin tehdä vain ei-tuotannollisen investoinnin jälkeen. Näitä tehtiin vuoden 2019 haun perusteella 2 kpl.

Tiukentuneista pinta-alavaatimuksista, uusista tukisäännöksistä ja korvaustason muutoksista johtuen ympäristökorvaukseen sitoutuneiden tilojen määrä ja sitoumusala on jäänyt aiempaan ohjelmakautteen verrattuna hieman pienemmäksi. Toisaalta Etelä-Savossa on sitoumusalan osalta päästy hieman valtakunnallisen tavoitteen yläpuolelle. Myönteistä kehitystä on tapahtunut suojavyöhykealan lisääntymisessä n. 100 hehtaaria lähes 1 000 hehtaariin.

Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelma on valmistunut. Viiden ELY-keskuksen alueen kattava ohjelma tukee maaseudun kehittämisen painopisteiden valintaa ohjelmakaudelle 2021–2027. Ohjelman tavoitteina oli tunnistaa Järvi-Suomen alueelle sopivia toimenpiteitä, jotka liittyvät ravinnekuormitukseen ja vesistöihin, luonnon monimuotoisuuteen sekä ilmastonmuutokseen ja hiilensidontaan. Ohjelma löytyy [internetistä](#).

Metsäkeskuksen vetämässä Vesiensuojelun laatuloikka -hankeparissa kehitetään ja testataan paikkatietoon perustuvia digitaalisia mallinnusmenetelmiä ja aineistoja niin, että ne soveltuvat käytännön työkaluiksi metsätalouden vesiensuojelun suunnitteluun ja toteutukseen. Tavoitteena on, että aineistot ovat käytettävissä koko Etelä-Savossa ([Menetelmäkehitys Etelä-Savossa](#)). Toisaalta tavoitteena on myös kouluttaa metsäalan toimijoita ja vesienhoidon asiantuntijoita suometsien kestävään käyttöön erityisesti vesiensuojelun näkökulmasta ([Malleista käytäntöön](#)). Hankkeen perimmäisenä tavoitteena on muun muassa kehittää metsäojitusten tarveharkintaa ja sitä kautta vähentää metsätalouden aiheuttamaa vesistöjen hajakuormitusta.

Päätyneitä hankkeita

Maaseuturahastosta rahoitettuja, vuonna 2019 päätyneitä vesiensuojelun edistämishankkeita olivat muun muassa Envitecpolis Oy:n [Resurssitehokas Maanosaja](#) -tiedonvälityshanke. Hankkeen nettisivuilla on monipuolista tietoa muun muassa ravinteiden kierrätyksen tehostamisesta. Luonnonvarakeskuksen [Peltovainio](#)-hanke keskittyi ajankohtaisen ja uuden tiedon tuottamiseen bio- ja kiertotalouden vahvistamiseksi. ProAgria Etelä-Savon hallinnoimassa (osatoteuttaja Luonnonvarakeskus) [Ravinnepiika-hankkeessa](#) välitettiin tutkimustietoa ja uusia menetelmiä viljelijöille ja suurelle yleisölle tavoitteena parantaa tilojen ympäristöosaamista. Suomen metsäkeskuksen [Kuormitus kuriin –infohankkeen](#) tavoitteena oli puolestaan metsätalouden vesiensuojelun tehostaminen ja vesistökuormituksen vähentäminen erityisesti metsätalouden vesiensuojelun painopistealueilla Etelä-Savossa. Hankkeessa pidettiin muun muassa kymmeniä tilaisuuksia eri puolilla maakuntaa metsänomistajille.

[Omavesi](#)-neuvontahanke on päättynyt. Hanke tarjosi jätevesineuvontaa Etelä-Savon alueella vuosina 2012–2019. Lähes kymmenen vuotta jatkuneessa neuvontatyössä tarjottiin ilmaista neuvontaa vakituisten asukkaiden, vapaa-ajanasukkaiden ja yritysten jätevesijärjestelmien suunnitteluun ja rakentamiseen. Lisäksi annettiin koulutusta mm. rautakauppojen ja kiinteistöväilyksen henkilöstölle. Hankkeen päätyttyä neuvontaa jatkavat kuntien ympäristönsuojelun asiantuntijat.

Rahoitusta ja asiantuntija-apua hankkeisiin saatavilla

Rahoitusta ja asiantuntija-apua vesienhoitoon on saatavilla suhteellisen hyvin. Rahoitusmahdollisuuksiin voi tutustua internetissä osoitteessa: www.rahatpintaan.fi. Laaja-alaisempiin hankkeisiin on käytössä maa- ja metsätalous- sekä ympäristöministeriön rahoitusta, jota myönnetään esimerkiksi hallituksen kärkihankkeisiin kuten kiertotalouteen ja kalatiestrategian toteuttamiseen) sekä EU:n LIFE-hankkeisiin.

Ympäristöministeriö on käynnistänyt [Vesiensuojelun tehostamisohjelman](#), jossa tavoitellaan mahdollisimman suurta vaikutusta vesien tilan paranemiseen. Teemoja ovat muun muassa maatalouden vesiensuojelu, vesistökuormitukset sekä kaupunkivedet.

Viranomaiset edistävät alueellaan vapaaehtoista vesienhoidon toteuttamista myöntämällä avustuksia. ELY-keskukset myöntävät maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön vesienhoitoon tarkoitettuja määrärahoja vuosittain harkinnanvaraisina avustuksina. Avustuksia voi hakea loka-marraskuussa. Valtion ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset antavat myös asiantuntija-apua vesienhoitoon liittyviin hankkeisiin.

Maaseutuohjelman rahoituskanavista keskeisin on maatalousyrittäjien vapaaehtoinen ympäristökorvausjärjestelmä. Paikallisiin hankkeisiin voi hakea myös Leader-tukea. Metsäluonnon hoitohankkeita voidaan osittain rahoittaa kestävän metsätalouden rahoituslakiin perustuvasta KEMERA-tuesta. Muita vesienhoitoon liittyvien hankkeiden rahoitusmahdollisuuksia ovat esimerkiksi Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR).

Linkit

- Etelä-Savon Ely-keskuksen vesienhoito: www.ymparisto.fi/vesienhoito/etela-savo. Sivut sisältävät mm. vesienhoidon suunnitelmat ja ohjelmat
- Vesikartta: <http://paikkatieto.ymparisto.fi/vesikartta>. Karttapohjainen palvelu, josta löytyvät muun muassa vesien tilan luokitukset
- Etelä-Savon vesienhoidon blogi-sivut: <https://esvesienhoito.wordpress.com>. Vesienhoidon toteuttaminen maakunnassa vesienhoidon painopistealueilla. Sivut sisältävät muun muassa kokouspöytäkirjat sekä tarkemmat tausta-aineistot kuten hankeraportit
- Tutustu vesienhoidon rahoitusmahdollisuuksiin: www.rahatpintaan.fi

Lisätietoja

Pintavedet

- Vesienhoidon asiantuntija Juho Kotanen (Mikkelin seutu), p. 0295 024 192
- Vesistöasiantuntija Pekka Sojakka (Savonlinnan seutu-Puruvesi), p. 0295 024 233
- Johtava asiantuntija Pertti Manninen (Joroinen-Rantasalmi-Juva) p. 0295 024 209
- Vesistöasiantuntija Liisa Muuri (Pieksämäen seutu, Joroinen-Rantasalmi-Juva, hoitokalastusasiat) p. 0295 024 029
- Johtava asiantuntija Vesa Rautio (kunnostushankkeiden rahoitus) p. 0295 024 225
- Kalastusbiologi Teemu Hentinen (virtavesikunnostukset, osakaskuntien yhdistäminen), p. 0295 024 037
- Rahoitusasiantuntija Kaija Siikavirta (maatalouden vesiensuojelu), p. 0295 024 087

Pohjavedet

- Pohjavesiasiantuntija Panu Ranta (pohjavedet, pilaantuneet maa-alueet) p. 0295 026 220
- Ympäristönsuojelun asiantuntija Esa Rouvinen (pohjavedet, pilaantuneet maa-alueet), p. 0295 024 228

NÄKYMIÄ | MAALISKUU | 2020

**VESIENHOIDON TOIMENPITEITÄ SUUNNITTELUSSA JA TOTEUTUKSESSA
ETELÄ-SAVOSSA 2019**

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

24.3.2020

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus